

Gmina Krzemieniewo 1928-1939

LUDZIE I GOSPODARKA (2)

W latach 1928-1939 gmina Krzemieniewo miała charakter typowo rolniczy i choć zdecydowana większość mieszkańców trudniła się uprawą ziemi, to jednak byli i tacy, którzy środki do życia zdobywali w inny sposób. Dość duża grupa mieszkańców gminy była właścicielami zakładów rzemieślniczych oraz usługowych. Z reguły były one dodatkiem do posiadanego gospodarstwa rolnego i pozostawały firmami jednoosobowymi, rzadziej rodzinnymi. Do dnia dzisiejszego zachowało się niewiele źródeł traktujących o tego typu przedsiębiorczości. Z tych ocalałych wynika, że w okresie przed II wojną światową można było na terenie gminy Krzemieniewo skorzystać z usług fachowców wielu różnych dziedzin i tylko w ostateczności trzeba było wynajmować firmy z zewnątrz. Oczywiście, wszystkie te zakłady podlegały regułom rynkowym i ostrej konkurencji. Miejscowe społeczeństwo nie należało do najbogatszych, dlatego niektóre zakłady prędko czy później upadały, ale na ich miejsce powstawały nowe.

W latach trzydziestych XX wieku na terenie naszej gminy funkcjonowały następujące podmioty gospodarcze: *akuszerki*: Makowiecka A. (K), Kleiber J. (Ga), Majnsnerowa M. (P); *bednarze*: Heider R. (K); *brukarze*: Franke E. (K); *przedsiębiorstwa budowlane*: Wandeldt J. (K); *fabryka wyrobów cementowych*: Ochota J. (K); *ciernie*: Müller K. (K); *hodowla drobiu*: Seidel A. (K); *artykuły kolonialne*: Gembiak L. (K), Grollmisch R. (K), Grzeszkowiak E. (K), Majer E. (K), Mehr L. (K), Ratajczyk F. (K), Stachowiak F. (K), Ptaszynski J. (BN), Kociński (B), Dratwiński J. (Ga), Frąckowiak F. (H), Anders I. (Ko), Małyszak W. (L), Ciechowski J.

(P), Ciężki W. (P), Górný L. (P); *kolodzieje*: Kamiński J. (K), Szulkowski F. (K), Florczak J. (Br), Marciniak (Ga), Zdunowski I. (P); *kowale*: Kaczmarek B. (K), Rakowski L. (BN), Królikiewicz P. (Br), Frąckiewicz J. (Ga), Konieczny F. (Ka), Paszek W. (Op), Paterczyk A. (P); *krawcy*: Śmieczak J. (K), Konieczny (Ka), Górný L. (P), Kowalski M. (P), Leszczyński M. (P); *malarze*: Borentz (B), Czyweryński (B), Handtke (B), Sobociński (B); *młyn wodny*: Hologa B. (Ka); *młyn motorowy*: Cenker J. (Ka); *murarze*: Sprenger A. (K), Spichal J. (Gó), Dembowy J. (H); *produkcja nabiału*: Sobeci W. (P); *olejarnie*: Stolpe J. (K), Weigt B. (K); *piekarze*: Staniszewski J. (Gó), Piotrowiak W. (P), Stelmasyk S. (P); *piwiarnie*: Ochota J. (K); *handel artykułami rolniczymi*: Modelski i Ska (K); *handel towarami różnymi*: Olewniczak M. (K), Piotrowicz B. (Gó); *rzeźnicy*: Heider B. (K), Konatowski L. (K), Pomm S. (K), Szolc W. (Ga), Kostrzewski J. (Gó), Malinowski M. (P), Muszyński J. (P); *siodlarze*: Jeziorny. (K); *stolarze*: Rybakowski M. (Gó), Jędrzejczak M. (L); *szewcy*: Frąckowiak S. (K), Gottlieb G. (K), Ochota J. (K), DREWNIAK A. (D), Borowiak L. (Ga), Borowiak Ł. (Gó), Marciniak F. (P), Olejniczak S. (P), Tęgi F. (P), Walkowiak S. (P); *handel węglem*: Biernaczyk T. (BN); *wiatraki*: Gabel A. (K), Grollmisch H. (K), Hanisch W. (K), Gaebel K. (D), Staniszewski J. (Gó), Piotrowiak W. (P), Stelmasyk S. (P) *Zwierzchowicki A. (P); wyszynk trunków*: Grzeszkowiak L. (K), Siwy J. (K), Kuśnierek P. (BN), Miśkowiak S. (L), Skorupka L. (P), Tomkowski S. (P); *zajazdy*: Poślecka P. (B), Majer S. (Ga), Stolz W. (Ga), Musielak St. (Op); *handel ziemioplodami*: Konieczny Cz. (P); *zakład mechaniczny*: Zygmunt Musielak

Zygmunt Musielak z Krzemieniewa w warsztacie mechanicznym.

Sklep z artykułami kolonialnymi L. Górnego w Pawłowicach.

(K). Nie jest to wykaz pełny, ale daje pewien obraz inicjatywy gospodarczej miejscowego społeczeństwa, które starało się ciężką pracą zapewnić byt swoim najbliższym.

Ta praca przekładała się również na zmiany w poziomie życia, które, choć powolne, to jednak dawało się z upływem lat wyraźnie zauważyć. Zmieniał się także wygląd poszczególnych wsi, bogatsza stawała się ich infrastruktura. Dość duży wpływ na taki stan rzeczy miały przebiegające przez gminę linie kolejowe Leszno-Jarocin i Leszno-Ostrów, oddane do użytku 1 października 1888 r. W Garzynie, Krzemieniewie i Pawłowicach działały poczty i centrale telefoniczne. Na terenie gminy funkcjonowały też w tamtym czasie szkoły powszechne w Belęcinie Starym, Drobninie, Garzynie, Górnem, Krzemieniewie, Luboni, Oporówku, Mierzejewie i Pawłowicach. Mieszkańcy mogli uczęszczać na nabożeństwa do kościołów w Drobninie, Oporowie oraz Pawłowicach. Ewangelicy mieli swój kościół w Krzemieniewie. Społeczeństwo, niezależnie od narodowości, było dobrze zor-

ganizowane. Działały tu różne organizacje gospodarcze, społeczne, polityczne i kulturalne. Do najbardziej aktywnych należały OSP w Krzemieniewie (założona w 1926 roku) i Pawłowicach (powstała w 1937 roku). Swoje organizacje mieli weterani walk o niepodległość Rzeczypospolitej. Działały chóry, amatorskie teatry. W Mierzejewie, z inicjatywy Henryka Dwornika, zaczęła wychodzić jedyna przed wojną gminna gazeta „Kronika Mierzejewska”. Dzięki osiedleniu się w Krzemieniewie lekarza, utworzeniu gabinetu dentyścycznego, apteki, poradni dla niemowląt i punktu rozdawnictwa mleka pasteryzowanego, mieszkańcy okolicznych wsi mieli zapewnioną stałą opiekę medyczną.

Te wszystkie działania przerwane zostały wybuchem II wojny światowej. Przyczyniły się jednak do rozwoju lokalnej społeczności, a mieszkańcy gminy Krzemieniewo w tej trudnej i tragicznej sytuacji, jaka nastąpiła po 1.09.1939, zdali egzamin z właściwej postawy obywatelskiej i narodowej na ocenę celującą.

ELŻBIETA I JERZY KOWNACZY

Użyte skróty: (K) – Krzemieniewo, (Ga) – Garzyn, (P) – Pawłowice, (BN) – Belęcin Nowy, (B) – Bojanice, (H) – Hersztupowo, (L) – Lubonia, (Br) – Brylewo, (Op) – Oporówko, (Ka) – Karchowo, (Gó) – Górzno, (D) – Drobnin.

WARTO PAMIĘTAĆ:

18.01.1310 – książę głogowski Henryk II ustanowił powiat poniecki (w dokumencie między innymi wymienione zostały: Lubonia, Mierzejewo, Oporowo i Pawłowice).

30.01.1877 – w Oporówku z polecenia władz pruskich, zlikwidowana została istniejąca tam od roku 1864 ochronka prowadzona przez Siostry Służebniczki.

09.01.1883 – zmarła w Oporowie Paula Dzierżykraj z Łubińskich Morawska (żona Józefa Morawskiego); jej ojciec był ministrem sprawiedliwości w czasach Księstwa Warszawskiego.

22.01.1907 – zmarł w Pawłowicach tamtejszy proboszcz ks. Ludwik Drwęski (przez długie lata pozostawał też dziekanem krobskim).

21.01.1941 – zmarł Stefan Ponikiewski, właściciel majątku drobnickiego, pierwszy poseł z Ziemi Leszczyńskiej do Sejmu Ustawodawczego II Rzeczypospolitej.